

O‘ZBEK TILSHUNOSLIGIDA TERMINOLOGIYA MASALALARI VA ULARNING ZAMONAVIY TADQIQI. KULOLCHILIK TERMINOLOGIYASINING LINGVOMADANIY AHAMIYATI

Maftuna Mannonova Shukrillayevna,
Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada o‘zbek tilshunosligida terminologiya masalalarining nazariy va amaliy jihatlarini yoritiladi. Termin tushunchasi, uning shakllanish manbalari, ilmiy uslubdagi o‘rni hamda zamonaviy til taraqqiyotidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, terminlarning me‘yorlashuvi, sohaviy terminologiya va ularning o‘zbek tilidagi rivojlanish xususiyatlariga alohida e‘tibor qaratiladi. Maqolada terminologik birliklarning til tizimidagi o‘rni va ularni tartibga solish masalalari ilmiy asosda yoritilgan. Maqolada o‘zbek kulolchilik terminologiyasining lingvomadaniy xususiyatlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Kulolchilikka oid terminlarning shakllanish manbalari, semantik tuzilishi, madaniy kod sifatidagi o‘rni hamda milliy tafakkur va an‘analar bilan uzviy bog‘liqligi yoritiladi. Shuningdek, terminlar orqali xalqning tarixiy tajribasi, kasbiy madaniyati va estetik qarashlari aks etishi lingvomadaniyat nuqtayi nazaridan asoslab beriladi. Maqolada kulolchilik terminlarining til tizimidagi o‘rni va ularni saqlashning madaniy ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: termin, terminologiya, ilmiy uslub, sohaviy til, me‘yorlashuv, til taraqqiyoti, kulolchilik terminlari, terminologiya, lingvomadaniyat, milliy madaniyat, kasb-hunar leksikasi, madaniy kod.

Аннотация. В данной статье освещаются теоретические и практические аспекты проблем терминологии в узбекском языкознании. Анализируются понятие термина, источники его формирования, роль в научном стиле, а также значение в современном развитии языка. Кроме того, особое внимание уделяется нормализации терминов, отраслевой терминологии и особенностям их развития в узбекском языке. В статье на научной основе раскрывается место терминологических единиц в языковой системе и вопросы их упорядочения. Также проводится научный анализ лингвокультурологических особенностей узбекской гончарной терминологии. Освещаются источники формирования терминов, связанных с гончарным ремеслом, их семантическая структура, роль в качестве культурного кода и их тесная связь с национальным мышлением и традициями. Кроме того, с точки зрения лингвокультурологии обосновывается отражение в терминах исторического опыта народа, его профессиональной культуры и эстетических взглядов. В статье раскрывается место гончарных терминов в языковой системе и их культурное значение в сохранении наследия.

Ключевые слова: термин, терминология, научный стиль, отраслевой язык, нормализация, развитие языка, гончарные термины, терминология, лингвокультура, национальная культура, профессиональная лексика, культурный код.

Abstract. This article discusses the theoretical and practical aspects of terminology issues in Uzbek linguistics. It analyzes the concept of a term, its sources of formation, its role in scientific style, and its significance in the modern development of the language. Special attention is also given to the standardization of terms, domain-specific terminology, and the peculiarities of their development in the Uzbek language. The article scientifically examines the place of terminological units within the language system and the issues of their regulation. Furthermore, it provides a scholarly analysis of the linguocultural features of Uzbek pottery terminology. The sources of formation of pottery-related terms, their semantic structure, their role as cultural codes, and their close connection with national thinking and traditions are explored. In addition, from a linguocultural perspective, it is demonstrated how terms reflect the historical experience of the people, their professional culture, and aesthetic views. The article reveals the place of pottery terminology in the language system and highlights its cultural importance in preservation.

Keywords: term, terminology, scientific style, domain-specific language, standardization, language development, pottery terminology, linguoculture, national culture, professional vocabulary, cultural code.

Kirish. Til – jamiyat taraqqiyotining muhim ko‘rsatkichlaridan biri bo‘lib, undagi terminologik tizim fan va texnika rivoji bilan chambarchas bog‘liqdir. Har bir fan sohasi o‘ziga xos tushunchalar tizimini shakllantiradi va bu tushunchalar terminlar orqali ifodalanadi. O‘zbek tilshunosligida terminologiya masalalari XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab izchil o‘rganila boshlagan bo‘lsa-da, bugungi globallashuv sharoitida bu masala yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Zamonaviy ilm-fan taraqqiyoti yangi tushunchalar va atamalarni yuzaga keltirmoqda. Shu sababli terminlarni yaratish, ularni me‘yorlash va til tizimiga moslashtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Terminologiya tilshunoslikning muhim bo‘limlaridan biri bo‘lib, u fan, texnika, ishlab chiqarish va ijtimoiy hayotning turli sohalariga oid maxsus tushunchalarni ifodalovchi terminlar tizimini o‘rganadi. Terminologiya, bir tomondan, muayyan sohadagi terminlar majmui sifatida, ikkinchi tomondan esa terminlarning kelib chiqishi, ma‘no tuzilishi, shakllanishi, rivojlanishi va me‘yorlashuvi bilan shug‘ullanuvchi ilmiy soha sifatida qaraladi.

Adabiyotlar tahlili. Lingvomadaniyat (lingvokulturologiya) – til birliklarini madaniyat, milliy tafakkur va etnik ong bilan uzviy bog‘liq holda o‘rganadigan fan sohasi hisoblanadi. V. N. Teliya, Yu. S. Stepanov, V. A. Maslova kabi olimlar lingvomadaniyatni “til orqali madaniyatni anglash” mexanizmi sifatida talqin qiladilar. Moddiy madaniyat tushunchasi inson tomonidan yaratilgan buyumlar, mehnat qurollari va ishlab chiqarish jarayonlarini o‘z ichiga oladi. Kulolchilik terminologiyasi aynan shu moddiy madaniyatning til tizimidagi aksidir.

Lingvomadaniy talqinning shakllanishi XX asr oxiri – XXI asr boshlariga to‘g‘ri keladi. Bu yo‘nalish V. N. Teliya, Yu. S. Stepanov, V. A. Maslova kabi olimlarning tadqiqotlari asosida rivojlandi. Ular tilni madaniyatning semiotik tizimi sifatida talqin qilib, til birliklarida madaniy kodlarning mujassam ekanligini ilmiy asoslab berdilar.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda lingvokulturologik, kognitiv va qiyosiy-tahliliy yondashuvlar asosida terminologik birliklarning semantik tuzilishi hamda ularning madaniy mazmuni o‘rganildi, bunda lingvokulturologiya va kognitiv tilshunoslik konsepsiyalariga tayanildi. Shuningdek, tavsifiy va sistemali metodlar yordamida kulolchilik terminlarining shakllanish manbalari, til tizimidagi o‘rni hamda lingvomadaniy xususiyatlari ilmiy jihatdan tahlil qilindi.

Tahlillar va natijalar. Termin – muayyan fan yoki kasb-hunar sohasiga oid aniq, barqaror va bir ma‘noli tushunchani ifodalovchi maxsus til birligidir. Terminlar umumxalq so‘zlaridan farqli ravishda hissiy-ekspressiv bo‘yoqqa ega bo‘lmaydi, aniqlik va mantiqiylikka asoslanadi. Shu sababli terminlar ilmiy uslubning asosiy leksik qatlamini tashkil etadi. Termin – muayyan fan, texnika, ishlab chiqarish yoki kasb-hunarga oid aniq

tushunchani ifodalovchi maxsus soʻz yoki soʻz birikmasidir. Terminlar umumxalq leksikasidan aniqligi, bir maʼnoliligi va hissiy-ekspressiv boʻyoqsizligi bilan farq qiladi.

Terminologiya muayyan sohadagi terminlar majmui, terminlarni oʻrganuvchi tilshunoslik sohasi sifatida talqin qilinadi. Oʻzbek tilshunosligida terminologiya masalalari leksikologiya bilan uzviy bogʻliq holda oʻrganiladi. Oʻzbek tilidagi terminlar quyidagi manbalar asosida shakllangan: Ichki imkoniyatlar asosida (soʻz yasash, maʼno koʻchishi); Oʻzlashma terminlar (arab, fors, rus, ingliz tillaridan); Tarjima yoʻli bilan yaratilgan terminlar. Masalan, *tahlil, tadqiqot, uslub* kabi terminlar arab tilidan, *model, sistema* rus tili orqali, *internet, marketing* esa ingliz tilidan oʻzlashgan.

Terminlarning meʼyorlashuvi ularning yagona shakl va maʼnoda qoʻllanishini taʼminlaydi. Meʼyorlashuv jarayonida quyidagi omillar muhim: terminning aniq va tushunarli boʻlishi; tilning fonetik va grammatik tizimiga mosligi; ortiqcha sinonimiyaning oldini olish.

Yangi Oʻzbekistonda davlat tilida ish yuritish tizimida terminologik birliklardan toʻgʻri va izchil foydalanish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda oʻzbek terminologiyasida quyidagi muammolar mavjud:

- chet tillaridan ortiqcha oʻzlashmalar;
- bir tushuncha uchun bir nechta terminning qoʻllanishi;
- terminlarning izohli lugʻatlarda yetarli darajada yoritilmasligi;

Ushbu muammolarni bartaraf etishda terminologik komissiyalar, ilmiy tadqiqotlar va lugʻatchilik ishlari muhim rol oʻynaydi.

Til va madaniyat oʻzaro chambarchas bogʻliq boʻlib, har bir til birliklari orqali millatning tarixiy xotirasi, turmush tarzi va dunyoqarashi namoyon boʻladi. Ayniqsa, kasb-hunar terminologiyasi xalqning koʻp asrlik tajribasi va moddiy-madaniy merosini oʻzida mujassam etadi. Shu jihatdan qaralganda, oʻzbek xalqining qadimiy hunarmandchilik sohalaridan biri boʻlgan kulolchilik terminologiyasi lingvomadaniy jihatdan alohida ilmiy ahamiyatga ega.

Bugungi globallashuv sharoitida milliy hunarmandchilikka oid terminlarning unutilishi yoki faol nutqdan chiqib ketish xavfi mavjud. Shu sababli kulolchilik terminlarini lingvomadaniy nuqtayi nazardan oʻrganish, ularning maʼno qatlamlarini aniqlash va madaniy qadriyat sifatida baholash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Kulolchilik terminologiyasi – sopol buyumlar tayyorlash jarayoni, xomashyo turlari, mehnat qurollari, mahsulot shakllari va bezak usullarini ifodalovchi maxsus leksik birliklar majmuasidir. Bu terminlar umumxalq tilidan farqli ravishda tor doirada, aniq kasbiy maʼnoda qoʻllanadi.

Masalan: *xum, kosa, tandir, koʻza, sir, loy qorish, gʻildirak* kabi terminlar kulolchilik faoliyatining muhim tushunchalarini ifodalaydi. Ushbu birliklar nafaqat kasbiy jarayonni, balki xalqning kundalik hayoti va urf-odatlarini bilan bogʻliq tushunchalarni ham oʻzida aks ettiradi.

Kulolchilikka oid terminlar xalqning tarixiy xotirasini saqlovchi til birliklari sifatida qaraladi. Har bir termin ma'lum davr, ijtimoiy sharoit va madaniy muhit mahsulidir. Shu bois ularni yo'qotish – madaniy qatlamning boy berilishi bilan barobardir.

Bugungi kunda ayrim kulolchilik terminlari faqat ilmiy manbalarda yoki ustalar nutqida saqlanib qolmoqda. Bu esa ularni hujjatlashtirish va lug'atlarda qayd etish zaruratini yuzaga keltiradi.

Hozirgi tilshunoslikda kulolchilik terminologiyasi: terminologiya, etnolingvistika, lingvomadaniyat, dialektologiya doirasida o'rganilmoqda. Ayniqsa, milliy hunarmandchilik terminlarini madaniy meros sifatida baholash Yangi O'zbekiston til siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Kulolchilik terminologiyasining muhim jihatlaridan biri – uning dialektal xilma-xilligidir. Ayrim buyum yoki jarayonlar turli hududlarda turlicha nomlanadi. Bu holat: hududiy madaniyat, mahalliy hunarmandchilik maktablari, tarixiy rivojlanish bosqichlari bilan bog'liq. Kulolchilik terminlarining lingvomadaniy talqini tilshunoslikda kasb-hunar leksikasini milliy madaniyat, tarixiy tajriba va etnik tafakkur bilan bog'liq holda o'rganishga asoslanadi. Lingvomadaniy yondashuvga ko'ra, kulolchilik terminlari nafaqat ishlab chiqarish jarayoniga oid maxsus tushunchalarni ifodalaydi, balki xalqning moddiy va ma'naviy madaniyatini aks ettiruvchi muhim lisoniy birliklar hisoblanadi.

Kulolchilik terminologiyasi moddiy madaniyatga mansub bo'lib, u xalqning kundalik hayoti, xo'jalik faoliyati va estetik qarashlari bilan uzviy bog'liq holda shakllangan. Shu sababli ushbu terminlar lingvomadaniy jihatdan madaniy kod vazifasini bajaradi. Har bir termin muayyan buyum, jarayon yoki mehnat qurolini ifodalash bilan birga, milliy dunyoqarash va an'anaviy tafakkur unsurlarini ham o'zida mujassamlashtiradi.

Lingvomadaniy talqinda kulolchilik terminlarining ikki qatlamli semantik tuzilishi ajratiladi. Birinchi qatlam – denotativ ma'no bo'lib, u terminning aniq kasbiy tushunchani ifodalash vazifasini bajaradi. Ikkinchi qatlam esa konnotativ, ya'ni madaniy-ramziy ma'nodan iborat bo'lib, xalqning tarixiy xotirasi, urf-odatlar va qadriyatlari bilan bog'liqdir. Aynan shu ikkinchi qatlam kulolchilik terminlarining lingvomadaniy ahamiyatini belgilaydi.

Kulolchilik terminlarining lingvomadaniy talqinida ularning tarixiy shakllanish jarayoni muhim o'rin tutadi. Qadimiy kulolchilik an'analari, ishlab chiqarish usullari va buyum turlari terminlar orqali til tizimida mustahkamlangan. Bu terminlar orqali ma'lum davrga xos ijtimoiy munosabatlar, mehnat taqsimoti va estetik qarashlar ifodalanadi. Shu jihatdan kulolchilik terminlari milliy madaniy xotiraning lisoniy ko'rinishi sifatida baholanadi.

Lingvomadaniy yondashuv kulolchilik terminlarining ramziy va metaforik imkoniyatlarini ham hisobga oladi. Ayrim terminlar kundalik nutqda ramziy ma'noda qo'llanib, madaniy talqinni yanada boyitadi. Bu holat terminlarning faqat tor kasbiy doirada emas, balki keng madaniy kontekstda ham faoliyat yuritishini ko'rsatadi.

Shuningdek, kulolchilik terminlarining lingvomadaniy talqinida hududiy va dialektal xususiyatlar muhim ahamiyatga ega. Turli hududlarda bir xil buyum yoki jarayonning turlicha nomlanishi mahalliy madaniyat va hunarmandchilik an'analari bilan bog'liq bo'lib, bu holat terminlarning lingvomadaniy rang-barangligini oshiradi.

Zamonaviy tilshunoslikda kulolchilik terminlarini lingvomadaniy nuqtayi nazardan o'rganish etnolingvistika, madaniyatshunoslik va tarix fanlari bilan integratsiyalashgan holda olib borilmoqda. Bunday yondashuv terminlarning nafaqat lisoniy, balki madaniy qiymatini ham aniqlash imkonini beradi.

Kulolchilik terminlarining lingvomadaniy talqini ularni milliy madaniyatning muhim unsuri sifatida baholashga xizmat qiladi. Ushbu terminlar orqali xalqning moddiy madaniyati, tarixiy tajribasi va estetik dunyoqarashi til vositasida namoyon bo'ladi. Shu bois kulolchilik terminlarini lingvomadaniy jihatdan tadqiq etish ularni saqlash va rivojlantirishda muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Dialektal terminlar lingvomadaniy jihatdan hududiy madaniy kodlar sifatida baholanadi va ularni ilmiy muomalaga kiritish muhim hisoblanadi. Lingvomadaniy talqin (lingvokulturologik yondashuv) zamonaviy tilshunoslikning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, til birliklarini madaniyat, milliy tafakkur va etnik ong bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilishga asoslanadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, til nafaqat muloqot vositasi, balki xalqning tarixiy tajribasi, qadriyatlari va dunyoqarashini aks ettiruvchi madaniy hodisa sifatida qaraladi.

Lingvomadaniy talqinning asosiy tadqiqot obyekti til va madaniyat o'rtasidagi o'zaro munosabatdir. Til birliklari orqali madaniy axborot uzatiladi, saqlanadi va avloddan avlodga yetkaziladi. Shu bois har bir til birligi, ayniqsa leksik birliklar, muayyan madaniy mazmun va ramziy qiymatga ega bo'lishi mumkin.

Lingvomadaniy tahlilda asosiy tushunchalar quyidagilardan iborat:

- ✓ madaniy kod – millatga xos dunyoqarash va qadriyatlarning til birliklarida ifodalanishi;
- ✓ lingvomadaniy birlik – madaniy ma'no yuklangan so'z, ibora yoki matn;
- ✓ milliy-madaniy komponent – til birligining milliy o'ziga xosligini belgilovchi semantik qatlam.

Lingvomadaniy talqinga ko'ra, til birliklari ikki qatlamli ma'noga ega bo'ladi: birinchi qatlam – denotativ (asosiy) ma'no, ikkinchi qatlam esa konnotativ, ya'ni madaniy-ramziy ma'nodir. Aynan ikkinchi qatlam lingvomadaniy tahlilning markaziy obyekti hisoblanadi.

Mazkur yondashuvda tahlil jarayoni quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. til birligining lug'aviy ma'nosini aniqlash;
2. uning tarixiy va madaniy manbalar bilan bog'liqligini tahlil qilish;
3. milliy tafakkur va qadriyatlar bilan munosabatini ochib berish.

Lingvomadaniy talqin tilshunoslikning etnolingvistika, kognitiv tilshunoslik, semantika va pragmatika kabi sohalari bilan uzviy aloqada rivojlanadi. Bu yondashuv til birliklarini inson omili bilan bog‘liq holda o‘rganishga imkon beradi.

Kognitiv va etnolingvistik yondashuv. Terminlarning lingvomadaniy talqini kognitiv tilshunoslik bilan chambarchas bog‘liq. Chunki terminlar inson ongida shakllangan konseptual tizimning ifodasidir. Har bir termin muayyan konseptni ifodalab, insonning borliqni qanday idrok etishini ko‘rsatadi.

Etnolingvistik yondashuv esa terminlarning xalq madaniyati, urf-odatlar va tarixiy tajribasi bilan aloqasini o‘rganadi. Bu yondashuv orqali terminlarning shakllanish jarayoni va ularning madaniy ildizlari aniqlanadi.

Tarjima jarayonida lingvomadaniy omil. Terminlarni tarjima qilishda faqat lingvistik moslik emas, balki madaniy muvofiqlik ham muhim ahamiyatga ega. Ba’zi hollarda termini bevosita tarjima qilish uning asl mazmunini yo‘qotishga olib keladi. Shuning uchun:

- izohli tarjima
- transliteratsiya
- moslashtirish

kabi usullardan foydalaniladi.

Lingvomadaniy yondashuv tarjima sifatini oshirishda muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi. Terminlarning lingvomadaniy talqini quyidagi jihatlarda ilmiy ahamiyatga ega:

1. **Nazariy jihatdan** – til va madaniyat o‘rtasidagi o‘zaro aloqani chuqurroq anglash imkonini beradi.
2. **Amaliy jihatdan** – terminologiya yaratish va standartlashtirish jarayonini takomillashtiradi.
3. **Tarjima amaliyotida** – madaniy xatoliklarning oldini oladi.
4. **Madaniyatlararo kommunikatsiyada** – o‘zaro tushunishni yaxshilaydi.
5. **Ta’lim tizimida** – terminlarni o‘rgatishda kontekstual yondashuvni kuchaytiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, terminologiya o‘zbek tilining ilmiy-uslubiy taraqqiyotini belgilovchi muhim omillardan biridir. Terminlarni yaratish, me’yorlash va tizimlashtirish tilning rivojlanishiga xizmat qiladi. Termin – bu muayyan ilmiy yoki kasbiy sohada aniq tushunchani ifodalovchi maxsus leksik birlikdir. Ularning asosiy xususiyatlari aniqlik, tizimlilik va bir ma’nolilikdan iborat. Biroq lingvomadaniy yondashuv terminlarga faqat formal birlik sifatida emas, balki muayyan madaniy tajriba mahsuli sifatida qarashni taqozo etadi. Lingvomadaniy talqin til birliklarini, xususan terminlarni, ularning ortida turgan madaniy, tarixiy va ijtimoiy omillar asosida izohlashni nazarda tutadi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, til – bu madaniyatni aks ettiruvchi va uni uzatuvchi vositadir. Shunday ekan, har bir termin o‘zida muayyan xalqning dunyoqarashi, qadriyatlar va tafakkur

modelini mujassamlashtiradi. Terminlar ko‘pincha universal xarakterga ega deb qaralsada, amalda ular milliy-madaniy xususiyatlarga ega bo‘ladi. Masalan, ayrim ijtimoiy yoki ma‘naviy tushunchalar turli xalqlarda turlicha mazmun kasb etadi. Bu esa terminlarning semantik hajmi va qo‘llanish doirasiga bevosita ta‘sir qiladi. Ba‘zi terminlar esa faqat muayyan madaniyatga xos bo‘lib, boshqa tillarda to‘liq ekvivalentga ega emas. Bunday birliklar realiya yoki lakuna sifatida o‘rganiladi. Ular tarjima jarayonida alohida yondashuvni talab etadi.

Zamonaviy fan va texnika yutuqlarini o‘zbek tilida to‘liq ifodalash uchun terminologik tadqiqotlarni yanada kuchaytirish zarur. Kulolchilik terminologiyasi o‘zbek tilining boy leksik qatlamlaridan biri bo‘lib, u nafaqat kasbiy tushunchalarni, balki xalqning madaniy qadriyatlari, tarixiy xotirasi va milliy tafakkurini aks ettiradi. Kulolchilik terminlarini lingvomadaniy jihatdan o‘rganish ularni saqlash, rivojlantirish va kelajak avlodga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi. Lingvomadaniy talqin tilni milliy madaniyatning ifodasi sifatida tahlil qilishga xizmat qiladi. U til birliklarining chuqur semantik qatlamlarini ochib berib, xalqning tarixiy xotirasi va madaniy qadriyatlarini anglashda muhim ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi. Kulolchilik terminlarining lingvomadaniy talqini ularni xalqning moddiy va ma‘naviy madaniyatini aks ettiruvchi muhim lisoniy birliklar sifatida baholash imkonini beradi. Ushbu terminlar orqali milliy tafakkur, tarixiy tajriba va estetik qarashlar til vositasida namoyon bo‘ladi. Shu bois kulolchilik terminologiyasini lingvomadaniy jihatdan o‘rganish tilshunoslik, madaniyatshunoslik va etnografiya fanlari bilan uzviy bog‘liq holda olib borilishi zarur. Terminlarning lingvomadaniy talqini zamonaviy tilshunoslikning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. U terminlarni faqat ilmiy tushunchalarni ifodalovchi vosita sifatida emas, balki madaniy axborotni tashuvchi birlik sifatida o‘rganishga imkon beradi. Bu esa til, tafakkur va madaniyat o‘rtasidagi murakkab munosabatlarni chuqurroq anglashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Rahmatullayev Sh. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. – Toshkent, 2018.
2. Hojiyev A. Tilshunoslik terminlarining izohli lug‘ati. – Toshkent, 2002.
3. Begmatov E. O‘zbek tili leksikologiyasi. – Toshkent, 2015.
4. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 5 jildlik. – Toshkent.
5. Begmatov E. O‘zbek tili leksikologiyasi. – Toshkent, 2015.
6. Hojiyev A. Tilshunoslik terminlarining izohli lug‘ati. – Toshkent, 2002.
7. Rahmatullayev Sh. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. – Toshkent, 2018.
8. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 5 jildlik. – Toshkent.
9. Karimov I. O‘zbek xalq amaliy san‘ati va hunarmandchiligi. – Toshkent.